

Magazyn AntiPOVERTY

No 133/ 2010

III, 2010

www.eapn.eu

Strategia UE 2020 – jak wpłynie na walkę z ubóstwem?

Strategia UE 2020 – kontynuacja w Hiszpanii i Wielkiej Brytanii

Estońska EAPN – nowy członek sieci zwraca uwagę społeczeństwa i mediów na problem ubóstwa

Dochód minimalny – czy powstanie ramowa dyrektywa?

AKTUALNOŚCI Roku 2010, wyjątkowo pracowitego roku dla krajowych i europejskiej sieci EAPN!

Koalicja Roku 2010 składa się z 40 organizacji pozarządowych z całej Europy. Przeczytaj o ich przesłaniach, celach, działaniach i wydarzeniach na stronie www.endpoverty.eu

Spis treści

Rok 2010 - europejska i krajowe sieci EAPN w wirze działań.	3
Strategia Europa 2020 - czy pomoże w walce z ubóstwem?	8
Strategia Europa 2020 w Hiszpanii - wyznaczanie celu redukcji ubóstwa	13
Zmagania ze Strategią 2020 w Wielkiej Brytanii	15
Dyrektywa o wystarczającym dochodzie minimalnym dla wszystkich - co dalej?	16
Estońska EAPN – nowy członek sieci zwraca uwagę społeczeństwa i mediów na problem ubóstwa	18

AntiPOVERTYMag Magazyn EAPN, nr 132, II, 2010 Redaktor naczelny: Fintan Farrell Osoba odpowiedzialna za publikację: Nellie Epinat Współpracownicy: Leticia Gomez-Sanchez, Rebecca Lee
Square de Meeûs 18, 1050 Bruksela Tel: +32-2-226-58-50, fax: +32-2-226-58-69 E-mail: team@capn.eu ; Strona internetowa: www.capn.eu
Niniejszy magazyn powstał przy wsparciu Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans Komisji Europejskiej. Jego wydawanie jest finansowane z Programu na rzecz Zatrudnienia i Solidarności Społecznej PROGRESS (2007-2013). Wiecej informacji na stronie http://ec.europa.eu/employment_social/progress/Index_en.html Informacje zawarte w tej publikacji nie wyrażają opinii i stanowiska Komisji Europejskiej.

Pierwsza ocena efektów Europejskiego Roku 2010

Pauline Geoghegan, Koordynatorka Koalicji Socjalnych NGO 2010, EAPN

EAPN prowadziła kampanię na rzecz ustanowienia roku 2010 Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym, wiedząc, że właśnie w 2010 r. przypada czas odnawiania najważniejszych strategii UE. Teraz, gdy zbliża się koniec roku, kolejne wydanie Magazynu EAPN po raz pierwszy podsumowuje efekty, które przyniósł ten rok.

Najistotniejszą spuścizną roku 2010 jest dla Europy Strategia Europa 2020 i jej sztandarowy Europejski Program Walki z Ubóstwem. Choć Europa 2020 nie stanowi zmiany paradygmatu, do jakiej nawoływało wiele organizacji, to wyznaczenie konkretnego celu redukcji ubóstwa jest wyraźnym krokiem naprzód. Ten cel powinien odpowiednio uwidocznić aspekt ubóstwa i zwiększyć nacisk na włączanie w główny nurt polityki walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

W czasie pisania tego numeru magazynu EAPN, nadal czekamy na komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiego programu walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, EAPN obawia się jednak, że program ten nie wykorzysta w wystarczającym stopniu wcześniejszego zobowiązania dotyczącego wzmocnienia Socjalnej Otwartej Metody Koordynacji (unijnej metody współpracy w sprawie programów polityki socjalnej opracowywanych w latach 2000-2010), a w szczególności wymagań dotyczących opracowywania i wdrażania Krajowych Planów Działań na rzecz Integracji Społecznej z aktywnym udziałem stron zainteresowanych. EAPN i wiele innych organizacji aktywnie lobbuje aby uniknąć takiej sytuacji, która ich zdaniem byłaby krokiem wstecz na drodze do Europy Socjalnej.

Niniejsze wydanie Magazynu EAPN przedstawia kilka przykładów ogromnego wysiłku podejmowanego przez EAPN i Koalicję 2010 w celu zapewnienia pomyślnego przebiegu Roku 2010. Podane przykłady mogą stać się inspiracją dla dalszych działań. Więcej informacji na temat działań związanych z Rokiem 2010 na stronie www.endpoverty.eu.

Rok 2010 - europejska i krajowe sieci EAPN w wirze działań.

Pauline Geoghegan, Koordynatorka Koalicji Socjalnych NGO 2010, EAPN

Podczas Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 EAPN i Koalicja Organizacji Socjalnych 2010 bardzo aktywnie działały na szczeblu europejskim, domagając się wzmocnienia polityki socjalnej i uwzględnienia jej przy tworzeniu wszelkich innych programów oraz zwiększając świadomość szkodliwości środków podejmowanych

przez rządy państw członkowskich w celu redukcji zadłużenia publicznego poprzez cięcia wydatków socjalnych. Dzięki ogromnej liczbie działań na szczeblu krajowym i europejskim rok 2010 był również doskonałą okazją do zwiększenia świadomości społecznej i obecności w mediach problemu ubóstwa.

Trzy sztandarowe wydarzenia ogóloeupejskie w ramach trzech głównych tematów: dziedzictwa roku 2010, migracji i dochodu minimalnego.

19.02.2010 EAPN zorganizowała w Dublinie **międzynarodową konferencję** dla opracowania wizji dziedzictwa Europejskiego Roku 2010 w kontekście priorytetów UE na kolejną dekadę i strategii Europa 2020. W ramach konferencji przedstawiono konkretne propozycje budowania Europy Socjalnej i udzielono głosu różnym partnerom, łącznie z osobami dotkniętymi ubóstwem, aby również oni mogli wypowiedzieć się na temat tego, jak powinno być realizowane dziedzictwo Roku 2010.

Seminarium **Migracja i ubóstwo** zorganizowane w ramach Zgromadzenia Ogólnego EAPN na Cyprze pozwoliło na nawiązanie kontaktów, a jego uczestnicy mogli zapoznać się z coraz trudniejszą sytuacją imigrantów w większości państw europejskich, na którą składa się bardzo niski lub brak dochodu i całkowity brak praw socjalnych. W ramach seminarium opracowywano strategie gwarantujące uwzględnienie sytuacji imigrantów w pracy poszczególnych członków EAPN.

Konferencja EAPN Dochód Minimalny miała cztery główne cele: 1) podkreślić realia życia z dochodu minimalnego oraz społeczne i ekonomiczne znaczenie zapewnienia odpowiedniego dochodu minimalnego; 2) określić obecny postęp na drodze do zagwarantowania odpowiedniego dochodu i w kontynuowaniu Zaleceń Aktywnej Integracji społecznej; 3) podzielić się doświadczeniami pozytywnych przykładów i metod osiągania odpowiedniego dochodu oraz alternatywnych sposobów finansowania; 4) określić zalecenia dla dalszego pogłębiania współpracy w ramach UE, w tym wprowadzenia ramowej dyrektywy o dochodzie minimalnym. W konferencji wzięło udział wiele stron zainteresowanych wśród nich również osoby utrzymujące się z dochodu minimalnego z kilku państw UE, które wzięły aktywny udział w dyskusji.

17 października - Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem

W wielu krajach głównym wydarzeniem kampanii Roku 2010 był 17 października - Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem. W Belgii, sieć walki z ubóstwem BAPN zgromadziła ponad 3000 członków organizacji pozarządowych, związków zawodowych jako uczestników marszu, który przeszedł ulicami Brukseli i zakończył się wieczornym pochodem z latarniami. Wielu uczestników marszu wzięło również udział w obchodach w Parlamencie Europejskim, zorganizowanych przez ATD Czwarty Świat tego samego dnia i w przyjęciu z udziałem Jej Królewskiej Mości księżnej Astrid. Ten tydzień był również kluczowym momentem w kampanii Komisji Europejskiej na rzecz Europejskiego Roku 2010 - w dniach 18-19 października odbył się coroczny **Okragły Stół na temat ubóstwa** a wokół finansowanych z Europejskiego Funduszu Socjalnego cyrku i teatru ulicznego w Halles de Schaerbeek w Brukseli odbyło się coroczne **Forum Solidarności - cyrk przeciw wykluczeniu**.

Coroczne obrady **Okragłego Stołu** były w tym roku okazją do wpłynięcia na nową politykę Europy w kluczowym momencie jej tworzenia. EAPN i pozostali uczestnicy IX Okragłego Stołu wyraźnie stwierdzili, że Krajowe Plany Działania na rzecz Integracji Społecznej są

niezbędne dla tworzenia spójnych i zintegrowanych strategii i umożliwiania krajowego partnerstwa z uczestnictwem osób doświadczających ubóstwa, organizacji pozarządowych, władz lokalnych i regionalnych. Przedstawiciele EAPN dopytywali również w jaki sposób ma zostać osiągnięte zamierzenie redukcji ubóstwa w Europie o 20 milionów osób, zawarte w strategii Europa 2020, skoro rządy państw członkowskich obcinają wydatki na zasiłki i usługi podstawowe i nie podejmują zdecydowanych kroków w kierunku zagwarantowania odpowiedniego dochodu.

40 europejskich organizacji pozarządowych łączy siły, domagając się politycznego zaangażowania w Rok 2010

EAPN, która koordynuje **Koalicję Organizacji Roku 2010**, wraz z innymi organizacjami uzgodniła wspólne przesłanie na Rok 2010, dostępne na stronie Koalicji www.endpoverty.eu. Przesłanie ma pomóc w koordynacji działań sieci europejskiej i sieci krajowych. Głównym wydarzeniem dla Koalicji 2010 jest zorganizowany 19 listopada 2010 **ludzki krąg przeciwko ubóstwu wokół Parlamentu Europejskiego** (więcej informacji na stronie <http://www.endpoverty.eu/MAJOR-CALL-Human-Ring-around-the.html>). Tym wydarzeniem EAPN chce zachęcić wszystkich obywateli Europy, w tym organizacje społeczeństwa obywatelskiego, członków i pracowników Parlamentu Europejskiego, polityków, związkowców i innych do stworzenia ludzkiego kręgu i poparcia idei innej reakcji na kryzys niż polityka cięż socjalnych, która tylko podważy stabilizujący wpływ dobrych systemów ochrony socjalnej. Kilka sieci krajowych EAPN zaplanowało na ten sam dzień równoległe wydarzenia w miastach całej Europy. Więcej informacji na ten temat na stronie www.endpoverty.eu.

Współpraca z Instytucjami Europejskimi

Europejski Rok Walki z Ubóstwem to okazja do budowania powiązań z różnymi instytucjami, np. z Kampanią 2010 Komisji Europejskiej, z Parlamentem Europejskim, z prezydenturą hiszpańską, belgijską i węgierską. Dziewięć Spotkań Osób Dotkniętych Ubóstwem w czerwcu, Okrągły Stół w październiku i wydarzenia otwierające i zamykające Europejski Rok 2010 były kluczowymi momentami tej współpracy. Inne przykłady okazji do współpracy to między innymi wysłuchanie podsumowania Roku 2010 w listopadzie w ramach forum Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego, we wrześniu przy okazji demonstracji ulicznych z udziałem Europejskich Związków Zawodowych, poprzez współpracę z fundacjami, i projekt poważnej gry komputerowej dla szkół PING (Poverty Is Not A Game www.povertyisnotagame.com).

EAPN Malta zorganizowało przesłuchanie parlamentarne komisji ds. socjalnych maltańskiego parlamentu, które było również okazją do zapoczątkowania "Raportu o Ubóstwie na Malcie", tworzonego przez Jezuicki Ośrodek na rzecz Wiary i Sprawiedliwości. Raport zawiera bezpośrednie relacje obywateli Malty i uchodźców z ich własnych doświadczeń ubóstwa i wykluczenia społecznego. Na Islandii osoby żyjące w izolacji społecznej i ubóstwie zostały zaproszone do wspólnego stołu z politykami i pracodawcami aby porozmawiać o tym, jak widzą swoją przyszłość w związku z obecnym systemem i jak widzą swój wkład w niezbędne zmiany tego systemu. W Norwegii, liga piłkarska ma zająć się przekazywaniem informacji, a szkoły handlowe wyliczyć koszty ubóstwa. W Portugalii, podpisano umowę z bankiem i fundacją Montepio Geral na stworzenie projektu mikrokredytów w Portugalii. W Helsinkach, podczas seminarium w siedzibie fińskiego parlamentu, dwie osoby mają opowiedzieć o

własnym doświadczeniu ubóstwa. Słowacka EAPN przygotowała parlamentarne przesłuchanie na temat ubóstwa na Słowacji.

Ogrom działań krajowych sieci EAPN

Wszystkie sieci krajowe EAPN aktywnie uczestniczyły w Europejskim Roku 2010. Większość z nich wykorzystwała tygodnie tematyczne do zaakcentowania swoich działań i aby przekazać z kraju do kraju wspólne przesłanie na zakończenie Roku 2010 jako symbol solidarności organizacji pozarządowych całej Europy. Niektóre sieci krajowe miały trudności ze współpracą z Krajowymi Organami Wdrażającymi Roku 2010, dla pozostałych współpraca ta była w różnym stopniu źródłem wsparcia.

W całej Szwecji zorganizowano szereg konferencji, wykorzystujących format Europejskich Spotkań Osób Doświadczających Ubóstwa z udziałem dawnych ich uczestników w roli regionalnych liderów. Konferencje te były dla uczestników okazją między innymi do nauki budowania dialogu i mobilizowania innych osób żyjących w ubóstwie i wykluczeniu do uczestnictwa w konferencjach. W grudniu liderzy wezmą udział w wielkiej konferencji finałowej, której celem będzie wysłuchanie doświadczeń Roku 2010 i sformułowanie wniosków z jego przebiegu a także omówienie ich zastosowania w nadchodzących miesiącach i latach.

Wspólnym motywem łączącym większość krajowych inicjatyw były odbywające się przez cały rok organizowane przez EAPN spotkania osób dotkniętych ubóstwem. W niektórych krajach spotkania organizowane były po raz pierwszy, wiele z nich było wspieranych przez krajową kampanię na rzecz Roku 2010. Duża część z tych spotkań służyła za przygotowanie do Europejskich Spotkań Osób Dotkniętych Ubóstwem, które odbyło się w czerwcu 2010 w Parlamencie Europejskim pod prezydencją hiszpańską.

Wspólny temat – kultura

Dla wielu sieci kultura była narzędziem przekazu przesłania Roku 2010. Na przykład w Austrii odbywało się to za pośrednictwem sztuki teatralnej, która podróżowała po całym kraju. Dostęp do kultury był również jednym z kluczowych tematów Roku 2010 dla luksemburskiej EAPN. Na Islandii zorganizowano konkurs fotograficzny aby zachęcić młodych ludzi do zajęcia się problemem ubóstwa, a także pokazywano film o ubóstwie i trzecim pokoleniu osób żyjących w złych warunkach. W Niemczech w ramach krajowego tygodnia tematycznego odbył się szereg wydarzeń, takich jak na przykład wystawa "Kunst trotz(t) Armut" ("Sztuka pomimo/przeciw Ubóstwu") oraz projekt filmowy o osobach żyjących w bankructwie. W Portugalii w ramach projektu "Szkoły przeciw Ubóstwu", w którym udział wzięło 35 szkół z całego kraju, stworzono podręcznik dla nauczycieli, zawierający propozycje aktywności dla całej klasy. Poza tym zaproszono krajowych pisarzy książek dla dzieci do stworzenia wspólnej książki z różnymi opowieściami. We Włoszech znaczenie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym zaakcentowano wielokulturowymi koncertami oraz projektem "Folk'n Rom" prowadzonym w ramach warsztatów muzycznych dla Romów z obozów na przedmieściach Rzymu.

Zwiększanie świadomości

Niektóre sieci związały swoje działania w 2010 r. z seminariami podnoszącymi świadomość społeczną ubóstwa. Słoweńska sieć skoncentrowała się na ubóstwie wśród imigrantów, w szczególności wśród dzieci, w Irlandii regionalne seminaria służyły za forum, na którym

osoby dotknięte ubóstwem i wykluczeniem społecznym mogły wyrazić swoje opinie w tematach takich jak ubóstwo dzieci, dostęp do wysokiej jakości zatrudnienia, dostęp do usług (ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i osób z niepełnosprawnościami). Czeska EAPN przygotowała wiele różnych działań niemal na każdy tydzień na szczeblu krajowym, lokalnym i gminnym, skupiając się na zaangażowaniu w nie osób doświadczających ubóstwa. Również w Bułgarii EAPN zorganizowała regionalne spotkania omawiające kwestię ubóstwa z uczestnictwem osób dotkniętych ubóstwem i badaczy, mających ocenić Strategię 2020 i rządową strategię anty kryzysową. W Norwegii, każdego dnia krajowego tygodnia tematycznego, w trzech różnych miastach odbywały się swoiste "targi", podczas których można było porozmawiać i wymienić się informacjami na temat ubóstwa. W Wielkiej Brytanii, szkocka organizacja Poverty Alliance zorganizowała cztery seminaria dotyczące aktywnej integracji społecznej i jedno na temat funduszy strukturalnych oraz konferencję na temat płacy minimalnej. Holenderska sieć EAPN była głównym uczestnikiem wielu działań Roku 2010 a także sama zorganizowała kilka lokalnych działań takich jak konferencja na temat ubóstwa i warsztaty dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W Finlandii, w całym kraju zorganizowano "dni tematyczne", podczas których ludzie mogli przyjść i rozmawiać na temat ubóstwa i wykluczenia społecznego. W tych dniach odbywały się również wydarzenia kulturalne, takie jak spektakle czy wystawy o tematyce związanej z różnymi przyczynami ubóstwa, takimi jak ubóstwo dzieci, choroba, brak zasiłków itp. W ramach wydarzeń lokalnych odbył się między innymi happening na rynku w Kuopio, podczas którego rąbano drewno i rozdawano potrzebującym. W Grecji, tydzień tematyczny przypada na okres wyborów parlamentarnych, a EAPN i jej członkowie pracujący z młodzieżą planują organizację koncertów plenerowych. W Portugalii sieć walki z ubóstwem zorganizowała całonocny program działań przeciw ubóstwu (więcej na www.endpoverty.eu).

Wiele spośród sieci wykorzystywało telewizję jako główne medium zwiększania świadomości. W Czechach grupa Oglivy społecznie opracowała profesjonalny spot telewizyjny pokazywany później w czeskiej telewizji i na stronach czeskich mediów. Polski NIB zgodził się na przekazanie pieniędzy na spot pod tytułem "ubóstwo: dostrzegaj, reaguj", a najnowsza sieć EAPN w Europie, estońska, zorganizowała kampanię "myśl i pisz!", w której wezwała obywateli Estonii do pisania listów na temat ubóstwa i sposobów zmiany sytuacji i zażegnania problemu.

Walka ze stygmatyzacją ubóstwa

Jednym z priorytetów Europejskiego Roku 2010 było podjęcie problemu stygmatyzacji ubóstwa. W austriackich mediach problem uczestnictwa osób doświadczających ubóstwa został podjęty w projekcie "Mediawatch", na Węgrzech powstała kompilacja wywiadów z rodzinami z różnych części kraju pt. "Snapshots - recorded 2009". W regionie East Midlands w Anglii, ze środków Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem sfinansowano projekt "All in One", umożliwiający dzielenie się pomysłami i doświadczeniem przez osoby w trudnej sytuacji, utrzymujące się z niskiego dochodu, zasiłku lub renty, zmagające się z dyskryminacją i brakiem możliwości. Uczestnicy projektu mogli porozmawiać na temat skutecznych i nieskutecznych rozwiązań i sposobów poprawy sytuacji. Całość zakończył to wydarzenie o nazwie „Poverty Convention”.

East Midlands Poverty Convention został zorganizowany przez uczestników programu "All in One" w budynku dziewiętnastowiecznego przytułku. W ramach wydarzenia grupa osób z trudnościami w nauce wystawiła w kostiumach z epoki przedstawienie pod tytułem "Shouting

Out", opowiadające o losach dziewiętnastowiecznych mieszkańców przytułku, a przedsiębiorstwo społeczne zatrudniające kobiety z mniejszości etnicznych przygotowało poczęstunek. Najważniejszym punktem programu dnia była prezentacja filmów, przygotowanych ramach Europejskiego Roku 2010 przez osoby z całego regionu, w których autorzy opowiadają o swoim doświadczeniu ubóstwa i wykluczenia społecznego a także dzielą się informacjami na temat inicjatyw wspierających osoby w trudnej sytuacji.

Wydarzenia tematyczne

Krajowe sieci EAPN zajmowały się również priorytetami tematycznymi, organizując poświęcone im seminaria. W Lille we Francji odbyło się seminarium na temat ubóstwa energetycznego, na Węgrzech i w Czechach seminaria dotyczące zapobiegania nadmiernemu zadłużeniu. W Berlinie odbyło się forum "Młodzi a ubóstwo, budowa partnerstwa na rzecz zmian". Dla Belgijskiej EAPN najważniejszymi tematami roku było mieszkalnictwo i ubóstwo wśród dzieci i młodzieży, odbyły się wydarzenia pod następującymi hasłami: "Przyszłość Europy: potrzeba nowej strategii", "Integracja społeczna, ochrona socjalna i bezpieczeństwo socjalne w związku ze zdrowiem", "mieszkalnictwo i bezdomność", "zatrudnienie". W Danii, w ramach krajowego tygodnia tematycznego, mają się odbyć wydarzenia dotyczące problemów dzieci, konferencja z udziałem władz Kopenhagi i przesłuchanie na temat praw osób ubogich.

We Włoszech, włoska EAPN zorganizowała seminarium na temat "Osób doświadczających ubóstwa w planowaniu usług socjalnych i zdrowotnych", połączone z koncertem muzyki folk bałkańskich Romów a także seminarium o pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży w Cantanzaro w Kalabrii.

Niniejszy artykuł ma za zadanie jedynie zwrócić uwagę na część działań związanych z Europejskim Rokiem 2010, który bez wątpienia pochłonął wiele energii, kreatywności i zaangażowania. Pozostaje jedynie mieć nadzieję, że to zaangażowanie przyniesie owoce w postaci trwałego dziedzictwa i kontynuacji Strategii walki z ubóstwem¹ do 2020 roku.

Strategia Europa 2020 - czy pomoże w walce z ubóstwem?

Sian Jones, EAPN Policy Coordinator

3 marca 2010 wystartowała nowa strategia Europa 2020, zastępująca Strategię Lizbońską na rzecz Wzrostu i Zatrudnienia. Wprowadzenie nowej strategii od początku miało być ważnym elementem Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym i jednym z głównych instrumentów, gwarantujących trwałe dziedzictwo Roku 2010 i wymierne rezultaty walki z ubóstwem. EAPN wraz z Koalicją 2010, Platformą Socjalną i Spring Alliance² wywierały naciski na zapewnienie, by nowa strategia nie tylko przyczyniała się do walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym ale również reprezentowała zmianę paradygmatu -

¹ Patrz artykuł Sian Jones "Czy Strategia Europa 2020 będzie mieć wpływ na ubóstwo?".

² Spring Alliance to nowa koalicja obejmująca organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska (EEB), sprawami socjalnymi (Platforma Socjalna) i pomocą rozwojową (CONCORD) i europejskie związki zawodowe (ETUC).

zmianę z polityki zorientowanej wyłącznie rynkowo i faworyzującej wzrost gospodarczy na zrównoważoną i socjalną strategię, stawiającą na pierwszym miejscu ludzi i planetę³.

Głównym przedmiotem troski EAPN jest to, w jaki sposób w Strategii Europa 2020 zostanie uwzględniona Europejska Strategia na rzecz Integracji Społecznej i Ochrony Socjalnej (Socjalna Otwarta Metoda Koordynacji) ze swym szerokim podejściem opartym na prawach i większym zaangażowaniem osób doświadczających ubóstwa i organizacji pozarządowych w podejmowanie decyzji dzięki Krajowym Planom Działania. Teraz, kiedy ustalane są ostatecznie szczegóły strategii, możemy dokonać oceny. W jakim stopniu strategia Europa 2020 może przyczynić się do zwalczania ubóstwa i zapobiegania mu? Czy jest to rzeczywista zmiana paradygmatu? Jaką rolę może odegrać Strategia w łagodzeniu społecznego wpływu najgorszego od lat 30. XX w. kryzysu gospodarczego i finansowego?

Europa 2020 - inteligentny, zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu?

Strategia Europa 2020, zatwierdzona ostatecznie przez Radę Europejską w czerwcu 2010 r. określa wizję gospodarki rynku socjalnego XXI wieku. Strategia ma trzy wzajemnie uzupełniające się priorytety: inteligentny wzrost, zrównoważony wzrost i wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, gwarantujące "wysoki poziom zatrudnienia, produktywności i spójności społecznej"⁴. Aby to osiągnąć ustalono 5 celów, spośród których 3 mają szczególne znaczenie dla walki z ubóstwem: 1) zatrudnienie dla 75% populacji w wieku produkcyjnym; 2) zredukowanie odsetka osób przerywających edukację do 10%, a w szczególności 3) ochrona przed ubóstwem 20 mln osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zagrożenie ubóstwem zdefiniowano na podstawie 3 czynników (zagrożenie ubóstwem, niedostatek materialny i bezrobocie). Państwa członkowskie mają ustalić własne cele i stworzyć projekty Krajowych Programów Reform (NRP), określających krajowe cele do 12 listopada. Pełne NRP, określające planowane programy i ich budżet mają powstać do połowy kwietnia 2011 r. Programy te będą analizowane i oceniane przez Komisję co roku, a zalecenia zmian będą zatwierdzane przez czerwcową Radę Europejską.

Nowe wytyczne w sprawie ubóstwa i wspierania partnerstwa

Tworzenie Krajowych Programów Reform jest wspierane przez Zintegrowane Wytyczne, ograniczone w porównaniu z wytycznymi lizbońskimi z 24 do 10. Największe znaczenie dla walki przeciwko ubóstwu mają wytyczne 7., 8. i 10. Wytyczne 7. i 8. dotyczą zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy, ograniczenia strukturalnego bezrobocia i rozwoju wykwalifikowanej siły roboczej, odpowiadającej potrzebom rynku poprzez promowanie jakości pracy i kształcenia ustawicznego. Największą uwagę przyciąga jednak wytyczne 10. - promowanie integracji społecznej i walka z ubóstwem. Nowa preambuła (preambuła 16.) potwierdza konieczność tworzenia Krajowych Programów Reform na drodze partnerstwa z stronami zainteresowanymi, włączając w to władze lokalne i samorządowe, partnerów społecznych i społeczeństwo obywatelskie. Jednak niewiele wskazuje na to, by rządy państw członkowskich były zainteresowane wdrażaniem tej preambuły.

Jakie jest tego znaczenie? **W rzeczywistości, to wytyczne makroekonomiczne i priorytety związane z koniecznością redukcji zadłużenia publicznego w związku z Paktem na rzecz Wzrostu i Zatrudnienia będą osią Strategii 2020, podobnie jak było w przypadku Strategii Lizbońskiej.** Wytyczne 1., 2. i 3. wyznaczają podstawowe priorytety: zapewnienie

³Patrz manifest EAPNa na stronie www.eapn.eu i manifest Spring Alliance www.springalliance.eu

⁴ Europa 2020: Europejska strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu (3.03.2010, COM (2010) 2020.

jakości zrównoważonych finansów publicznych, poprawa braku równowagi makroekonomicznej i redukcja nierówności. Na początku każdego roku Komisja Europejska przeprowadza doroczną ocenę sytuacji gospodarczej, określając aspekty spowalniające wzrost, stanowiące podstawę do debaty nad celami. Czy nowa strategia UE okaże się lepsza od Strategii Lizbońskiej?

Niejasności w sprawie Europejskiego Programu Walki z Ubóstwem

Innowacyjnym elementem Strategii 2020 jest dodanie siedmiu nowych, opartych na partnerstwie instrumentów europejskich wspierających osiągnięcie celów, zwanych platformami. Trzy najważniejsze z nich to Młodzież w Drodze (wystartował we wrześniu 2010r.), Program na rzecz Nowych Umiejętności i Zatrudnienia (od października 2010), i długo oczekiwany Europejski Program Walki z Ubóstwem. W czerwcu 2010 r. EAPN przedstawiła własne stanowisko wobec Programu Walki z Ubóstwem oparte na czterech filarach⁵:

- 1) Przekształcenie Socjalnej OMK w dynamiczne platformy walki z ubóstwem na szczeblu krajowym i europejskim w oparciu o zaangażowanie stron zainteresowanych w ramach Krajowych Planów Działania i grup tematycznych, dotyczących m.in. aktywnej integracji społecznej, ubóstwa dzieci, bezdomności, mniejszości narodowych i imigrantów.
- 2) Wykorzystanie twardszych instrumentów do zapewnienia standardów socjalnych np. ramowej dyrektywy o dochodzie minimalnym.
- 3) Mobilizacja finansowych instrumentów Unii Europejskiej do walki z ubóstwem, promowanie uczestnictwa i zapewnienie wszystkim możliwości uczestniczenia w podejmowaniu decyzji, zapewnienie oddolnym organizacjom dostępu do finansowania.
- 4) Zagwarantowanie uwzględnienia celów socjalnych w każdym aspekcie Strategii Europa 2020 łącznie z oceną wpływu społecznego.

Dotychczas, dyskusja nad Europejskim Programem Walki z Ubóstwem była bardzo trudna, a pogłoski jakoby początkowym projektem brakowało ambicji obniżały rolę Otwartej Metody Koordynacji i zaangażowania stron zainteresowanych. Obecnie datą startu Programu jest grudzień 2010, a Program ma mieć cztery filary: 1) współpraca przy programach socjalnych, 2) włączanie celów socjalnych do głównego nurtu we wszystkich obszarach polityki, 3) promowanie eksperymentów socjalnych poprzez fundusze i działania unijne, 4) promowanie partnerstwa przy tworzeniu programów, wymiana doświadczeń na szczeblu krajowym i europejskim.

Niestety, nadal nie ma jasności co do roli partnerów krajowych i regionalnych, roli socjalnej OMK, w szczególności Krajowych Planów Działań, ani sposobu osiągnięcia założonych celów.

Czy strategia oznacza postęp w walce z ubóstwem?

Wyraźnie widać, że nowa strategia Europa 2020 nie jest zmianą sposobu myślenia. Jej głównym celem nadal pozostaje wzrost gospodarczy, który zapewnić mają innowacyjność i rosnąca produktywność wraz z obniżaniem zadłużenia publicznego. Nowa strategia nie niesie za sobą przesunięcia punktu ciężkości na zrównoważony i socjalny rozwój ani nie skupia się na potrzebie zmniejszenia nierówności, wzmocnienia ochrony socjalnej i usług

⁵ Wnioski EAPN do Europejskiego Programu Walki z Ubóstwem: http://eapn.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=1822%3Aeapn-presents-its-proposals-on-the-european-platform-against-poverty&catid=46&Itemid=77&lang=en

podstawowych czy budowania nowej demokratycznej wizji walki z nierównościami na świecie na podstawie uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji.

Kilka ważnych kroków naprzód

Po raz pierwszy ubóstwo i wykluczenie społeczne znalazły się wśród pięciu kluczowych priorytetów Unii Europejskiej, a strategia zawiera konkretny cel obniżenia liczby osób żyjących w ubóstwie o 20 milionów do 2020 r.

Włączenie kwestii ubóstwa do głównej strategii gospodarki i zatrudnienia w formie celu i szczegółowych wytycznych, w przeciwieństwie do pozostawienia jej w równoległej strategii, może potencjalnie nadać ubóstwu większe znaczenie i zwiększyć możliwości pozyskiwania funduszy poza programami socjalnymi.

Nowa klauzula zarządzania (preambuła 16.) domaga się partnerstwa zainteresowanych stron na szczeblu krajowym i ich uczestnictwa w NRP. Włączenie społeczeństwa obywatelskiego w tworzenie, wdrażanie i obwieszczenie strategii może prowadzić do większej odpowiedzialności, widoczności i własności strategii, a także do skuteczniejszych rozwiązań w strategii.

Europejski Program Walki z Ubóstwem może umożliwić przełożenie wirtualnej strategii na rzeczywiste rezultaty, jeśli tylko będzie czerpać z mocnych stron wielowymiarowych zintegrowanych krajowych planów działania, socjalnej OMK w połączeniu z aktywnym zaangażowaniem stron zainteresowanych łącznie z osobami dotkniętymi ubóstwem. Kluczowe będzie tu połączenie zintegrowanej strategii krajowej z bardziej skutecznym wdrażaniem priorytetów tematycznych UE poprzez programy wieloletnie i mapy drogowe aktywnej integracji, zażegnanie problemu bezdomności i walka z wykluczeniem mieszkaniowym i ubóstwem dzieci a także walka z dyskryminacją.

Zagrożenia

Rozwój filaru ubóstwa nie był łatwy. Samo ustalenie celu redukcji ubóstwa było możliwe jedynie dzięki ogromnemu wysiłkowi jednostki ds. integracji społecznej Komisji Europejskiej przy wsparciu ze strony prezydencji hiszpańskiej i belgijskiej i kampanii prowadzonej przez EAPN i inne organizacje. Ceną za to było poszerzenie zakresu wskaźników ubóstwa tak, by obejmował również gospodarstwa domowe bez pracy. Dla wielu członków EAPN (łącznie z ATD Czwarty Świat), cel redukcji ubóstwa jest za mało ambitny a wybrane wskaźniki wysoce kontrowersyjne. Istnieje ryzyko, że państwa członkowskie skupią się na osobach, którym najłatwiej pomóc, zostawiając najuboższych i najwrażliwszych bez pomocy lub zmuszając do nisko płatnej pracy.

Brak widoczności i przejrzystości procesu podejmowania decyzji przy ustalaniu krajowych celów redukcji ubóstwa i opracowywaniu NRP oznacza, że zamiast dążyć do najlepszych rozwiązań, po cichu obcina się cele krajowe.

Chociaż istnieją potencjalne korzyści połączenia nowych wytycznych w kwestii ubóstwa (wytyczna 10.) z wytycznymi dotyczącymi zatrudnienia, to istnieje ryzyko, że strategia zwalczania ubóstwa zostanie zdominowana przez spojrzenie przez pryzmat zatrudnienia. Oznaczałoby to poświęcenie zbyt małej uwagi podejściu opartemu na prawach, które broni szerszej strategii aktywnej integracji społecznej, a tylko ten typ strategii gwarantuje odpowiedni dochód minimalny, dostęp do usług i ochrony socjalnej oraz indywidualne wsparcie do wysokiej jakości zatrudnienia.

Uczestnictwo osób dotkniętych ubóstwem i organizacji pozarządowych wydaje się wisieć na włosku. Ani Komisja Europejska ani rządy państw członkowskich nie są zainteresowane komplikowaniem sobie życia zaangażowaniem stron zainteresowanych w tworzenie NRP, Otwartej Metody Koordynacji czy Europejskiego Programu Walki z Ubóstwem. Co więcej, istnieje zagrożenie, że NRP zastąpią kamień węgielny strategii integracji społecznej EU czyli Krajowe Plany Działań, choć to dzięki tym ostatnim udało się stworzyć spójne, wielowymiarowe i zintegrowane plany, które mogą zostać użyte przy tworzeniu NRP. Co najważniejsze, wyraźnie widać, że trzonem strategii pozostaje nadal wąska koncepcja wzrostu gospodarczego. Wytyczna 1., Pakt na rzecz Stabilności i Wzrostu i nadzór budżetowy wyznaczają dominujące kierunki, zmuszając rządy państw członkowskich do ograniczenia deficytów do 3% i zwiększenia oszczędności, co uderza bezpośrednio w cel redukcji ubóstwa.

Co można zrobić?

Nowa Strategia Europa 2020 może przynieść zmiany na lepsze ale tylko jeśli państwa członkowskie i Komisja Europejska poważnie potraktują zobowiązanie redukcji ubóstwa, walki z jego strategicznymi przyczynami - w tym nierównością - oraz zagwarantują mobilizację wszystkich programów aby powstrzymać i ograniczyć ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Nastały trudne czasy. Kryzys finansowy i gospodarczy boleśnie dotknął osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększając bezrobocie, niepewność stanowisk pracy, pogłębiając bezdomność i wykluczenie mieszkaniowe i zwiększając zadłużenie osób, które z trudem wiążą koniec z końcem. **Jednak najgorsze dopiero przed nami. Decyzje o oszczędnościach, obcinające wydatki socjalne bez rozważania alternatywy w postaci zwiększenia dochodów poprzez wyższe i bardziej progresywne opodatkowanie, lub podkreślenia potrzeby socjalnej konsolidacji zwiększą tylko ubóstwo zamiast je obniżyć.**

Strategia Europa 2020 może stać się głównym instrumentem walki z tymi rozbieżnościami i umożliwić osiągnięcie spójności na rzecz zrównoważonego i socjalnego rozwoju ale tylko jeśli sama strategia będzie widoczna, prowadzona przez rządy państw członkowskich, które będą odpowiadać za jej realizację przed społeczeństwem tych państw. Kluczowa jest tu rola stron zainteresowanych. UE musi postawić na uczestnictwo lokalnych i krajowych stron zainteresowanych w tym osób doświadczających ubóstwa w procesach podejmowania decyzji w sprawie Krajowych Planów Działania i Krajowych Programów Reform i walczyć w obronie socjalnej twarzy Unii Europejskiej.

Strategia Europa 2020 w Hiszpanii - kontynuacja i wyznaczanie celu redukcji ubóstwa

Graciela Malgesini, Policy Officer EAPN Hiszpania

Nowa strategia Unii Europejskiej, rozpoczęta na wiosennej Radzie Europejskiej była kluczowym momentem hiszpańskiej prezydencji w UE. Hiszpańska EAPN utrzymywała stały dialog z przedstawicielami Hiszpanii, biorącymi udział w radzie i posiedzeniu Komisji Ochrony Socjalnej.

Stanowisko hiszpańskiej EAPN w tym dialogu opierało się na obronie dobrych praktyk i doświadczeń płynących z Socjalnej OMK, głównie dotyczących Krajowych Planów Działania na rzecz Integracji Społecznej, Podkreślaliśmy również konieczność wyznaczenia jasnych celów redukcji ubóstwa w ramach strategii Europa 2020.

Zwiększanie świadomości i mobilizacja wszystkich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego

Za pośrednictwem strony internetowej www.eapn.eu oraz na kilku seminariach i spotkaniach związanych z Europejskim Rokiem 2010, członkowie hiszpańskiej EAPN wyjaśniali szerokiemu gronu słuchaczy zmiany, jakie implikuje nowa strategia w porównaniu do Otwartej Metody Koordynacji.

Projekt "Towards Social Inclusion ¡IntegrACTÚA!" (<http://integractua.org>), finansowany w ramach programu Progress, dostarczył najbardziej odpowiedniej struktury do prezentacji tych zmian. Projekt ten obejmuje dwuletnią kampanię prowadzoną przez EAPN Hiszpania, Hiszpańską Federację Gmin i Prowincji oraz Fundację Luis Vives, której celem było po pierwsze wzmocnienie polityki integracji społecznej w Hiszpanii, w szczególności na szczeblu lokalnym, a po drugie informowanie obywateli o aktualnych danych na temat ubóstwa i wykluczenia społecznego, sposobów zwalczania tych zjawisk i uczulanie ich na te problemy. Strona internetowa programu⁶ zawiera szczegółowe informacje na temat Socjalnej OMK na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym.

Zaangażowanie w tworzenie projektu NRP

Główne efekty dialogu ze stroną rządową wiążą się z tworzeniem projektu, a później wdrażaniem Krajowej Strategii Integracji Społecznej poprzez NRP.

W marcu 2010 r. rozpoczęto finansowany z funduszy publicznych proces opracowywania kompromisowej propozycji wniosków, które należy uwzględnić przy opracowywaniu NRP. Udział w nim wzięła platforma TSAS (koalicja hiszpańskiej EAPN, Platformy Socjalnej i Platformy Wolontariuszy). Proces ten wymagał uczestnictwa zarówno ekspertów i praktyków jak i samych osób dotkniętych ubóstwem.

⁶http://www.fundacionluisvives.org/temas/inclusion_social/proyecto_europeo_a_favor_de_la_inclusion_social_i_integractua_informacion_sobre_esta_iniciativa/index.html

Krajowy kongres uwidacznia osoby dotknięte ubóstwem i ich prawa obywatelskie

W dniach 18-20 listopada 2010 r., jako wydarzenie zamykające Europejski Rok Walki z Ubóstwem, w Madrycie odbył się finansowany ze środków publicznych Kongres Osób Doświadczających Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego. Niemal 300 osób z całego kraju debatowało nad sześcioma tytułami praw podstawowych, zawartymi w Traktacie Lizbońskim, mówiąc o swoich osobistych doświadczeniach. Uczestnicy prezentowali wyniki pracy swoich lokalnych organizacji i na równej stopie rozmawiali z przedstawicielami trzech rodzajów władz państwowych. Kongres prawdopodobnie będzie mieć duży wpływ na widoczność osób dotkniętych ubóstwem i ich prawa obywatelskie.

Złe znaki dla poprawy sytuacji społecznej

Nadchodzące zmiany w Ministerstwie Zdrowia i Spraw Społecznych wiążą się z dużą dozą politycznej niepewności. Niedawny strajk generalny nie przyniósł oczekiwanego wpływu na debatę publiczną. Co więcej, parlament zatwierdził budżet na rok 2011, w którym wydatki na cele socjalne zostały ostro obcięte (patrz tabela). Emerytury, choć zamrożone na poziomie z 2010 r. stanowią 35,5% całego budżetu na rok 2011 (315663,1 milionów euro). zasiłek dla bezrobotnych stanowi trzeci największy wydatek, czyli 9,7% całego budżetu.

Wspomniana już koalicja TSAS wezwała wiceprezydent Hiszpanii, Marię de la Vega, do wysłuchania stanowiska EAPN w sprawie Strategii Europa 2020 oraz opinii sieci dotyczących krajowej strategii 2011-2020. Choć pani wiceprezydent potwierdziła obecność, to ostatecznie na spotkaniu zastąpił ją pan Monza, odpowiedzialny za Komitet Ochrony Socjalnej, który przygotował beznamienne przemówienie na temat "istotności dialogu", nie podając szczegółów tego, w jaki sposób ten dialog ma się odbywać. Uczestniczący w panelu z ramienia strony rządowej Aurelio Fernandez ogólnie odpowiedział na pytania EAPN dotyczące Europejskiego Programu Walki z Ubóstwem, którego początek czeka nas już w grudniu. Dyrektor generalny polityki socjalnej i rodzinnej, pan Juan Carlos Mato, nie podał dalszych szczegółów dotyczących czekającego nas procesu zarządzania programem.

Postulatem EAPN jest czerpanie wzorców z działania Rady Organizacji Socjalnych i działającej przy niej Grupy Roboczej ds. Integracji Społecznej, Zatrudnienia i Obszarów Wiejskich (integrującej stronę rządową i TSAS i do chwili obecnej odpowiedzialnej za kontynuację Socjalnej OMK) w kwestii ustrukturyzowanego dialogu na temat polityki integracji społecznej.

Na zakończenie konwencji podpisano zobowiązanie trzeciego sektora do działań społecznych "Strategia na rzecz Integracji Społecznej 2011-2020". Ten czterdziestostronicowy dokument już wkrótce zostanie formalnie przedstawiony pani prezydent de la Vega podczas spotkania z przedstawicielami TSAS. W kwestii ustalenia celu redukcji ubóstwa, dokument ten proponuje "10 czerwonych linii", które należy uwzględnić przy wyznaczaniu celów dla NRP. Obecnie trwa dalsze tworzenie projektu NRP w ramach ciągłego dialogu z odpowiedzialnymi urzędnikami. Społeczeństwo obywatelskie w Hiszpanii na szczęście jest silne, bo będzie potrzebowało całych swoich możliwości aby osiągnąć zamierzone cele.

Wydatki socjalne w budżecie Hiszpanii na rok 2011	Milliony €	Różnica w porównaniu z budżetami na rok 2010 (%)
Emerytury	112,215.76	+ 3.6
Inne świadczenia	13,576.36	- 5.7
Usługi socjalne i wsparcie socjalne	2,515.58	- 8.1
Aktywizacja zatrudnienia	7,322.80	- 5.5
Zasiłki dla bezrobotnych	30,474.06	- 1.6
Mieszkalnictwo i budownictwo socjalne	1,209.66	-19.3
Zarządzanie ubezpieczeniami społecznymi	7,770.59	+ 22.1
Ochrona zdrowia	4,254.49	- 8.2
Edukacja	2,840.58	- 8.1
Kultura	1,051.03	- 12.3

Źródło: Budżet Hiszpanii na rok 2011. ABC, Economía, 3.10. 2010, str. 44.

Zmagania ze Strategią 2020 w Wielkiej Brytanii

Peter Kelly, EAPN UK

U schyłku Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem perspektywa zażegnania ubóstwa w Wielkiej Brytanii nie wygląda zachęcająco. Organizacje przeciwdziałające ubóstwu i badacze zgodnie ostrzegają, że postęp w walce z ubóstwem w Wielkiej Brytanii zatrzymuje się.

Sporządzone na przestrzeni ostatnich kilku lat raporty wskazują, że ubóstwo wśród dzieci, którego poziom w pierwszej połowie ostatniej dekady powoli spadał, znów staje się rosnącym problemem. Nietrudno również zauważyć, że pomimo realnych postępów w dziedzinie rozwiązywania problemu długotrwałego bezrobocia wśród młodzieży, duży odsetek młodych ludzi nadal nie ma pracy, wykształcenia i przygotowania.

Powraca również problem ubóstwa osób pracujących, z którym zmagał się wybrany w 1997 r. rząd laburzystów i który teraz po raz pierwszy od czasu wprowadzenia płacy minimalnej i dodatków do przychodów (tax credits) wrócił na agendę. Ogromne znaczenie ma fakt, że problemy te poprzedzają kryzys, który rozpoczął się w roku 2008, choć bez wątplenia sytuację zaostrzył wzrost stopy bezrobocia.

Choć perspektywy zwalczania ubóstwa na początku 2010 roku nie były zbyt obiecujące, to teraz, pod koniec roku są jeszcze gorsze. W maju 2010 r. wybrano nowy rząd, złożony z członków koalicji Partii Konserwatywnej z liberalnymi demokratami. Nowy rząd, jako pierwszy rząd w czasach pokoju od ponad 70 lat za najważniejszy cel obrał redukcję deficytu budżetowego. Miało się to odbyć sprawiedliwie, jak zapewniano, a ci o "najszerzych ramionach" mieli ponieść "największy ciężar". Już po wyborach, w czerwcu, powstał awaryjny budżet, obcinający wydatki państwa, między innymi budżet zasiłków socjalnych o 7 miliardów funtów .

W październiku całościowy przegląd wydatków państwa wykazał dalsze cięcia **81 miliardów funtów z budżetu wydatków publicznych w ciągu kolejnych pięciu lat. Nie ma obszaru, który ominęłyby cięcia, a ich głównym celem były wydatki socjalne. Zagwarantowane w budżecie pieniądze na programy socjalne na lata 2014-15 obcięto w sumie o 18 miliardów funtów rocznie.** Ograniczono zasiłki mieszkaniowe, wyznaczono ograniczenia czasowe dla zasiłków z tytułu niepełnosprawności, obcięto wsparcie z tytułu posiadania dzieci dla pracujących rodzin o niskich dochodach, odebrano wsparcie finansowe dla uczącej się młodzieży w trudnej sytuacji.

To tylko kilka z bezpośrednich skutków cięć dla osób o niskich dochodach. Poza tym szacuje się, że zostanie zlikwidowanych około 490 000 miejsc pracy w sektorze publicznym, co nie może pozostać bez wpływu na jakość usług świadczonych osobom o niskich dochodach.

W takim kontekście odbywa się lobbing wokół celu redukcji ubóstwa Strategii Europa 2020. **Od początku 2010r. członkowie EAPN wykorzystują każdą możliwość zabiegania o to, by nowa strategia skutecznie integrowała wymiar społeczny i nie powieliła błędów i uchybień Strategii Lizbońskiej.** EAPN prowadzi regularny dialog z urzędnikami rządu Wielkiej Brytanii, domagając się jasnego określenia przez nich stanowiska rządu wobec Strategii Europa 2020 i zawartych w niej celów redukcji ubóstwa. Biorąc pod uwagę zmianę rządu w maju i duży nacisk na plan redukcji deficytu, trudno się dziwić, że rząd tak opieszale określa swoje stanowisko. EAPN zabiegało zarówno u byłego premiera Gordona Browna jak i u obecnego, Davida Camerona o przyjęcie zdecydowanej pozycji w sprawie Europy 2020. Wspólny list trzydziestu wiodących organizacji pozarządowych z czerwca 2020 r. wzywał premiera do poparcia 60% mediany zarobków jako brytyjskiej miary ubóstwa.

Pomimo nacisków na polityków na szczeblu krajowym i europejskim, nadal nie mamy pewności co do stanowiska rządu w sprawie celu redukcji ubóstwa i Europejskiego programu walki z ubóstwem. Rząd Wielkiej Brytanii jest obecnie w trakcie tworzenia raportu o ubóstwie i szansach życiowych, który będzie miał bezpośredni wpływ na to, jak będzie mierzone powodzenie w walce z ubóstwem wśród dzieci. Wyniki raportu zapewne odegrają dużą rolę w wyborze podejścia stosowanego do mierzenia ubóstwa.

Organizacje członkowskie EAPN aktywnie przyłączyły się do dyskusji nad raportem w ramach nowo utworzonej grupy doradczej ds. integracji społecznej. Grupa ta ma w przyszłości utrzymywać dialog pomiędzy organizacjami a rządem w sprawach związanych z europejską polityką socjalną.

Jednak, jak wynika z opisanych powyżej przykładów cięć świadczeń socjalnych, utrzymanie dialogu może nie być priorytetem obecnego rządu. Socjalna OMK umożliwiła organizacjom pozarządowym w Wielkiej Brytanii dialog ze stroną rządową w wielu kwestiach związanych z ubóstwem i pomogła stworzyć niezbędne do tego dialogu struktury. Korzyści te wydają się

niewielkie ale były okupione ciężką pracą. Teraz, w czasach rzeczywistego zagrożenia świadczeń socjalnych wydają się one mijać z celem. Jednak brytyjska EAPN jest zdania, że właśnie w czasie cięć, posiadanie ważnego głosu w dyskusji jest ważniejsze niż kiedykolwiek. Jeśli mamy jakoś złagodzić najgorsze skutki cięć budżetowych, to musimy konsekwentnie wyrażać swoje opinie na każdym dostępnym forum. Dialog z rządem w ramach Otwartej Metody Koordynacji może wydawać się stronie rządowej luksusem w czasach oszczędności, ale jest to luksus, którego nie wolno nam stracić.

Dyrektywa o wystarczającym dochodzie minimalnym dla wszystkich - co dalej?

Claire Champeix, EAPN Policy Officer

24 sierpnia w Brukseli, EAPN Europa i Belgijska Sieć Walki z Ubóstwem zorganizowały wspólną konferencję na temat dochodu minimalnego, która wzbudziła ogólne poparcie dla idei dyrektywy o wystarczającym dochodzie minimalnym. Niniejszy artykuł streszcza najważniejsze efekty konferencji.

Konferencja uczestniczącego lobbingu

Konferencja zgromadziła około 200 osób z całej Europy, wśród których byli zarówno wysokiej rangi urzędnicy instytucji unijnych, akademicy, związkowcy, a także osoby dotknięte ubóstwem. Każda z delegacji EAPN składała się z jednej osoby dotkniętej ubóstwem i jednego przedstawiciela sieci. Spotkanie przygotowawcze z tłumaczeniem szeptanym, przeprowadzone dzień wcześniej, pozwoliło każdemu wypowiedzieć się we własnym języku. Osoby dotknięte ubóstwem miały okazję się wypowiedzieć i skonfrontować słowa decydentów z własnym doświadczeniem życiowym.

Wydarzenie przyniosło pozytywne efekty lobbingu. Uzyskano zwiększone poparcie uczestników dla projektu Dyrektywy o Dochodzie Minimalnym. Prezydencja belgijska i węgierska zobowiązały się do kontynuowania pracy nad wspólnymi kryteriami i definicjami odpowiedniości dochodu minimalnego i ogłosiły przegląd partnerski budżetów referencyjnych w celu wyliczenia minimalnego dochodu.

Pilna potrzeba rozwiązania problemu niewystarczającego dochodu minimalnego

Uczestnicy konferencji określili problemy, z którymi codziennie zmagają się osoby dotknięte ubóstwem mianem "tragicznych wyborów". "dyskryminacji", "upokorzenia", "niehumanitarnych warunków mieszkaniowych, powodujących choroby dzieci i ich śmierć", "głodowania". Szczególnie mocno podkreślano sytuację Romów i imigrantów.

Rok 2010 to wielka szansa na postęp w drodze do odpowiedniego dochodu minimalnego dla wszystkich. Nowa strategia Europa 2020 stawia za cel redukcję cel redukcji ubóstwa o co najmniej 20 milionów do 2020 r., w czym ma pomóc Europejski program walki z ubóstwem oraz Wytyczna 10 dotycząca ubóstwa i wykluczenia społecznego. Postęp w kierunku zagwarantowania odpowiedniego dochodu minimalnego będzie ważnym elementem osiągnięcia wyznaczonego celu, w szczególności w odniesieniu do redukcji zagrożenia ubóstwem i niedostatku materialnego, czyli dwóch z trzech wskaźników. Zapewni to również silne pozytywne dziedzictwo Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem

Społecznym 2010 oraz będzie w zgodzie z klauzulą socjalną Traktatu Lizbońskiego jak i opinią Parlamentu Europejskiego.

"Jestem węgierskim Romem. Wprowadzenie dochodu minimalnego na Węgrzech byłoby słusznym sposobem ratowania milionów ludzi, szczególnie dzieci. Nie mówimy tu o potrzebach, niezbędności i niedostatku. Mówimy o głodzie, gettach, segregacji, nieludzkich warunkach mieszkaniowych, które powodują chroniczne choroby i przedwczesną śmierć. Nasz system opieki społecznej to kpina. Nasze warunki życia są średniowieczne. To poniżające."

(Bela Radic, EAPN Węgry)

Dyskusje pomiędzy uczestnikami konferencji na temat realiów w ich krajach wyraźnie pokazały, że istniejące programy dochodu minimalnego są w dużym stopniu niewystarczające dla godnego życia, nie są one w stanie uchronić ludzi przed przekroczeniem granicy ubóstwa. W niektórych krajach w ogóle nie funkcjonują programy dochodu minimalnego (Grecja, Włochy, Węgry, Norwegia), w wielu innych można mówić jedynie o pseudoprogramach dochodu minimalnego. Rzeczywistość przeczy ustaleniom podjętym na szczelnie europejskim.⁷

Postęp w tej kwestii zależy wyłącznie od politycznej woli podjęcia tematu rosnącego niepokoju o przyszłość oraz niepokoju społecznego i braku zaufania do europejskich rządów.

Potrzeba radykalnej zmiany perspektywy

Konferencja ujawniła niewłaściwe założenia, leżące u podstaw tworzenia programów dochodu minimalnego.

1. Zwiększanie dochodu minimalnego do odpowiedniego poziomu jest postrzegane jako zbyt kosztowne dla finansów publicznych i w ramach planów stabilizacyjnych dokonuje się dramatycznych cięć programów dochodu minimalnego. W rzeczywistości zasiłki socjalne i służby publiczne są stabilizatorami przyczyniającymi się do stabilizacji gospodarki i zapewniającymi podstawę dla konsumpcji i należy je postrzegać jako inwestycję społeczną i gospodarczą. Istnieją różne sposoby finansowania programów dochodu minimalnego, w tym alternatywne rozwiązania podatkowe i inne plany wydatków. Należy ocenić rzeczywisty koszt płaskich skal podatkowych, konkurencji podatkowej i ograniczania systemów progresywnego opodatkowania.

2. Priorytetem Strategii Europa 2020 jest nadal wzrost, podczas gdy sam wzrost gospodarczy nie jest w stanie zapewnić większej liczby lepszych miejsc pracy, zmniejszyć ubóstwa i nierówności czy promować spójności społecznej. Trzonem strategii powinna być bardziej socjalna i zrównoważona strategia, przewidująca wzmacnianie systemów ochrony społecznej w celu osiągnięcia spójności społecznej.

3. Uważa się, że odpowiedni dochód minimalny sprawi, że ludzie przestaną pracować. Cięcia dochodu minimalnego są zatem stosowane, by "zmotywować" ludzi do pracy. W rzeczywistości większość osób chce pracować i czuć się przydatna, ale to wymaga wspierania tworzenia dobrych miejsc pracy i ścieżek prowadzących do zatrudnienia przez aktywną integrację społeczną bez sankcji i stawiania warunków. Ludzie, którzy nie mogą pracować,

⁷ Rada Europejska przyjęła w 1992 r. zalecenie w tej sprawie, a Komisja Europejska w 2008 r. przyjęła Zalecenie o Aktywnej Integracji Społecznej.

głównie ze względu na swój moment w cyklu życia, powinni mieć zagwarantowany poziom życia i dostęp do usług wysokiej jakości.

4. Istnieje opinia, że ograniczenie deficytu finansów publicznych zapewni warunki dla przyszłego wzrostu. Jest przeciwnie: cięcia zasiłków, emerytur i usług podstawowych godzą w warunki życia osób dotkniętych ubóstwem, co niesie ze sobą długotrwałe negatywne konsekwencje dla zdrowia, edukacji i integracji tych osób oraz ich integracji z rynkiem pracy.

5. Naciska się na obniżenie płac w celu zwiększenia konkurencyjności. Niskie płace pociągają za sobą niższy poziom dochodu minimalnego, co ma zmusić ludzi do pracy, choć nie ma wolnych stanowisk. Socjalnie zrównoważony rozwój wymaga pozytywnej hierarchii odpowiedniego dochodu minimalnego i godnej płacy za pracę.

6. Obecna surowa polityka pogłębia tylko nierówności w dystrybucji zasobów i pogłębia niepewną sytuację, w jakiej znajdują się najwrażliwsze grupy społeczne, polegające na zasiłkach i usługach podstawowych. A przecież to niesprawiedliwy podział dóbr jest jedną z przyczyn kryzysu gospodarczego, a społeczeństwa o wyższym poziomie równości lepiej poradziły sobie z kryzysem. Potrzeba inwestycji socjalnych i wsparcia dla zapobiegania ubóstwu wśród osób w każdym momencie cyklu życiowego.

7. Zapewnienie konkurencyjności i wolnego rynku nie może być jedynym priorytetem Unii Europejskiej. Europa Socjalna to sedno współczesnych zobowiązań UE. Ludzie oczekują zabezpieczenia Europejskiego Modelu Socjalnego a Traktat Lizboński wyraźnie wzmocnia socjalne cele UE.

Co dalej?

EAPN i jej sprzymierzeńcy z Koalicji 2010, Platformy Socjalnej i Spring Alliance **wzywają do opracowania Ramowej Dyrektywy o Dochodzie Minimalnym, która zobliguje wszystkie państwa członkowskie do wprowadzenia programów dochodu minimalnego.**

Dyrektywa Ramowa o Odpowiednim Dochodzie Minimalnym dla wszystkich

Wyniki prac EAPN i zespołu ekspertów wyraźnie wskazują, że taka dyrektywa jest nie tylko potrzebna ale i możliwa do wprowadzenia. Co więcej, istnieje podstawa prawna dla takiego narzędzia, chroniąca przed naruszeniem zasady subsydiarności.

Nie byłby to instrument uniwersalny ale wprowadzający wspólną dla wszystkich państw UE metodologię umożliwiającą stworzenie wspólnej definicji tego, jaki dochód minimalny byłby wystarczający i monitorowanie postępu w osiąganiu tak zdefiniowanej odpowiedności.

Na konferencji ogłoszono dokument roboczy w sprawie projektu ramowej dyrektywy autorstwa byłej europosłanki Anne Van Lancker.

"Nie każdy ma możliwość godnego życia" Kampania EAPN na rzecz odpowiedniego dochodu minimalnego.

Od 2008 r. EAPN prowadzi kampanię zwiększania świadomości społecznej na temat potrzeby wprowadzenia odpowiedniego dochodu minimalnego dla wszystkich. W ramach tej kampanii organizowane są konkretne działania na szczeblu krajowym i europejskim. Zapraszamy na stronę www.adequateincome.eu.

Więcej informacji na temat konferencji, w tym także oświadczenie prasowe EAPN, przydatne dokumenty i prezentacje z konferencji na stronie EAPN www.eapn.eu.

EAPN Estonia - nowy członek sieci zwraca publiczną i medialną uwagę na problem ubóstwa

Tanya Basarab i Kärt Mere

"Rząd, który nie pomaga ludziom w potrzebie podkłada tykającą bombę pod całe społeczeństwo. Ludzie są ważniejsi od pieniędzy. Całe życie pracowałem w jednej fabryce. To niesprawiedliwe, że po czterdziestu latach pracy wyrzuca się mnie ze społeczeństwa"

W dniach 15-16.06.2009 w Tallinie odbyło się spotkanie EAPN z przedstawicielami lokalnych organizacji walczących z ubóstwem i przeprowadzono rozmowy dotyczące stworzenia krajowej sieci. Od czasu tego spotkania grupa organizacji rozpoczęła proces tworzenia sieci, do której wkrótce dołączyły inne organizacje socjalne i aktywiści. Sieć została oficjalnie zarejestrowana w marcu 2010 r. Głównymi orędownikami procesu budowy sieci były między innymi fundacje Open Estonia i UNICEF Estonia.

Czerwcowe Zgromadzenie Ogólne EAPN przyjęło Estońską EAPN jako pełnoprawnego członka sieci europejskiej. Od tamtej pory EAPN Estonia aktywnie uczestniczy w pracach sieci europejskiej i buduje współpracę z sieciami krajowymi krajów skandynawskich i bałtyckich.

Tanya Basarab odpowiedzialna w EAPN za tworzenie sieci krajowych i ich uczestnictwo w europejskiej EAPN rozmawia z Kärt Mere, przewodniczącą EAPN Estonia.

T. B.: Jakie są główne socjalne i gospodarcze wyzwania stojące przed siecią w Estonii?

K. M.: Estonia, jako kraj, którego gospodarka w dużym stopniu uzależniona jest od inwestycji zagranicznych i zleceń od firm zza granicy, obecnie stoi w obliczu kilku poważnych wyzwań, takich jak między innymi kryzys demograficzny i masowy exodus wykwalifikowanych młodych ludzi, niepewność zatrudnienia, niewystarczająca ochrona socjalna i brak odpowiednich programów walki z rosnącym poziomem ubóstwa, bezdomności i bezrobocia.

T. B.: W jaki sposób w Estonii postrzegane jest ubóstwo i co mówią o nim media?

K. M.: Do niedawna estońskie media rzadko podejmowały problemy związane z ubóstwem, a nawet jeśli, to obwiniały osoby dotknięte ubóstwem o ich sytuację, wspomagając w ten sposób negatywne stereotypy, które żywi większość Estończyków. Andrus Saars⁸, estoński socjolog i ambasador Europejskiego Roku 2010 przeprowadził badania dotyczące wartości i sposobu postrzegania świata przez Estończyków, obejmujące również sposób postrzegania ubóstwa, z których wynika, że "transformacja, jaka zaszła w Estonii w ostatnich latach doprowadziła do indywidualizacji odpowiedzialności". Badanie podkreśla również "rosnące nierówności i brak spójności społecznej".

⁸ Andrus Saars, *European Values Study and GESIS data archive for the Social Sciences*, GESIS Leibniz Institute for the Social Sciences, październik 2010 (str. 1290)

"Jestem samotną matką z Tartu. Ojciec moich dzieci nie ma pracy. Nie utrzymuje nas i wydaje się nie mieć po temu możliwości finansowych. Wiele innych rodzin jest w podobnej sytuacji. Nie ma żadnych przepisów wspierających samotnych rodziców. Jakbyśmy nie istnieli. A jednak moje dzieci istnieją, a rząd, w którego mocy leży zmiana ustawodawstwa powinien przedsięwziąć kroki aby je chronić i zapewnić im takie same szanse, jakie mają wszystkie inne dzieci."

Myśl i pisz o ubóstwie to pierwsza publiczna akcja zapoczątkowana przez EAPN Estonia w pierwszej połowie 2010 r. Akcję poparł UNICEF i podjęły wszystkie możliwe media: radio, internet, lokalne i ogólnokrajowe gazety, listy mailingowe organizacji członkowskich EAPN, burmistrzowie, dyrektorzy szkół itd. Ta wielka kampania zwiększania świadomości społecznej wezwwała wszystkich Estończyków do przesyłania swoich przemyśleń na temat ubóstwa i propozycji działań w celu zwalczania go.

K. M.: Odpowiedź była zaskakująca. Otrzymaliśmy około 750 listów od różnych osób i grup, do tego pojawiło się wiele dyskusji na formach internetowych, dzwonili do nas burmistrzowie, dyrektorzy szkół i pracownicy społeczni z całego kraju, dziękując za rozpoczęcie kampanii i wyrażając poparcie. Niektórzy przychodzili, by bezpośrednio porozmawiać z organizatorami i, po raz pierwszy od długiego czasu, również media zainteresowały się tym jakie są przyczyny ubóstwa w Estonii i co państwo i społeczeństwo może zrobić, żeby osoby żyjące w ubóstwie i wykluczeniu społecznym mogły być usłyszane. Najmłodszym uczestnikiem akcji była czternastolatka, a najstarszym pani w wieku 88 lat. Zespół 12 ochotników zajął się analizowaniem wszystkich otrzymanych propozycji z podziałem na płeć, region, wiek i temat. Większość głosów wyrażała troskę o edukację, opiekę nad dziećmi i zasiłki na dzieci, osoby starsze, bezdomność, mieszkalność i zatrudnienie.

T. B.: Biorąc pod uwagę sukces kampanii, ogrom potrzeb i chęć uczestnictwa, jakie przewidujecie kolejne kroki?

K. M.: Musimy znaleźć wszystkie rodziny, które potrzebują wsparcia. Pozwoli to pomóc tym, którzy popadli w ubóstwo, nim stracą całą nadzieję. Państwo i rząd muszą znaleźć fundusze na wsparcie szkół i przedszkoli. Każde dziecko musi mieć możliwość pójścia do przedszkola, uczestniczenia w dodatkowych zajęciach i odpowiedniego żywienia w czasie dnia w szkole. Pracuję w przedszkolu w małej miejscowości Keila. Każdego dnia widzę jak ciężko jest samotnym rodzicom i dużym rodzinom. To nie do pomyślenia, że dzieci i rodziny muszą cierpieć wskutek cięć budżetowych.

T. B.: Czy kampania miała jakiś wpływ na media i ich zainteresowanie potrzebami socjalnymi i ubóstwem?

T. M.: Tak, zdecydowanie. I choć kampania się zakończyła, to zainteresowanie mediów tematem ubóstwa i wykluczenia społecznego wzrosło jeszcze bardziej po konferencji, która odbyła się 9.08.2010 w ramach Tygodnia Tematycznego w Estonii⁹. Ważniejsze media

⁹ W ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 każdy z krajów członkowskich UE oraz Norwegia i Islandia miały przygotować własny "tydzień tematyczny", którego celem było zwrócenie uwagi na problem ubóstwa w danym kraju, zwiększanie świadomości problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz przyciągnięcie zainteresowania mediów. Więcej na stronie Koalicji Organizacji Socjalnych: www.endpoverty.eu.

opublikowały kilka materiałów, dotyczących codzienności życia w ubóstwie i jego skutków, a coraz więcej organizacji i osób prywatnych chce dołączyć się i wspierać EAPN Estonia w działaniu.

T. B.: Jaki będzie kolejny krok EAPN Estonia?

K. M.: EAPN Estonia złożyła niedawno wniosek o środki zagwarantowane dla fundacji Open Estonia. Jeśli zostanie on przyjęty, uzyskamy środki niezbędne do budowania otwartej i demokratycznej sieci, która pozwoli na wzmocnienie solidarności społecznej i walkę o wyeliminowanie ubóstwa. To dopiero początek naszej sieci, a już podjęta przez nią kampania dokonała historycznej zmiany sposobu postrzegania ubóstwa i dotkniętych nim osób i doprowadziła do precedensowych działań mediów odpowiedzialnych społecznie. EAPN Estonia musi teraz wzmocnić swój udział w europejskiej EAPN oraz współpracę z krajami bałtyckimi, skandynawskimi i pozostałymi sieciami krajowymi. Chcemy wykorzystać w naszej pracy wiedzę zdobytą przez sieć europejską i pozostałe sieci krajowe. W przyszłym roku nasza sieć ma zamiar określić długoterminową strategię, a także nadal działać na rzecz tego, by wszyscy mogli być usłyszani. Przed nami długa i wyboista droga ale zachęca nas ogromna liczba osób, które chcą zmian.